

Ο ΝΟΥΜΑΣ

ΕΦΗΜΕΡΙΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗ, ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΗ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ

ΕΚΔΙΔΕΤΑΙ ΚΑΤΑ ΣΑΒΒΑΤΟΝ

ΥΠΟ ΤΗΣ ΕΚΔΟΤΙΚΗΣ ΕΤΑΙΡΙΑΣ «ΤΥΠΟΣ».

Διευθυντής: Δ. Π. ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟΣ

~~~~~  
= Γραφεία, Σοφοκλέους 'Αριστείδου =  
~~~~~

ΟΡΟΙ ΣΥΝΔΡΟΜΩΝ

Έσωτερικόν: Έτησία Δρ. 10.— Έξάμηνος Δρ. 6.—

Έξωτερικόν: Φρ. 15.— Φρ. 8.—

Έκαστον φύλλον λεπτὰ 25

Άγγελίαι και διαφημίσεις διαχ. 2 δ.στίχος.

ΦΑΙΝΟΜΕΝΑ ΚΑΙ ΠΡΑΓΜΑΤΑ

ΑΚΟΥΣΑΜΕ τις γνώμες του κ. Πολίτη και του κ. Σκια, για τη λατρεμένη τους καθαρεύουσα. Περιμένουμε τώρα από το Πανεπιστήμιο, και μάλιστα από τη Φιλοσοφική του Σχολή, να βγούνε κι αντίθετες γνώμες, και φυσικά, από τους νεώτερους καθηγητές, που κρατούν το μυαλό τους ξεσκουριασμένο και λεύτερο προς τα πνευματικά ζητήματα του Έθνους. Άξαφνα ο Μενάρδος, ο Κουγέας κι άλλοι που είναι το μέλλο της ανώτερης παιδείας μας, πώς θα υπομείνουνε σιωπώντας την καταδίωξη της δημοτικής μας από τους παλιούς μανταρίνους; Έδώ θα δείξουνε αν αληθινά είναι νέοι, αν έχουνε ζωή και πίστη για τους καινούργιους δρόμους, που λαχταρά ο λαός μας, αρχίζοντας πια να ξυπνά από τον πολύχρονο του λήθαργο, που τόσο επιτήδεια τονέ εκμεταλλευτήκανε για την ώρα οι πνευματικοί του οδηγητές.

ΝΑ ΚΑΜΗ τη διάλεξή του ο κ. Δελμούζος στον «Παρνασσό» για να εξηγήση τον τρόπο της εφαρμογής της γλωσσικής αναγέννησης στα σχολεία, ίσα ίσα τώρα που ο «Ελληνισμός παλαίει». Τάχατες και η πνευματική λευτεριά που με το δημοτικισμό χάραζε στο Έθνος, δεν είναι άξια να κρατηθῇ και με πάλη ακόμα; Και πώς μπορεί να λυτρωθῇ αληθινά ο Έλληνισμός χωρίς τη γλωσσική του λευτεριά;

ΜΑΘΑΙΝΟΥΜΕ πώς ο περίφημος θεσμός του 'Αριστείου για τα γράμματα, θα μεταρρυθμισθῇ. Έλπίζουμε ή αλλαγή αυτή να είναι μελετημένη και οριστική. Το καλύτερο μάλιστα θα εΐτανε το 'Αριστείο να χωρισθῇ σε δυό, ένα που να δίνεται στους νέους, σ' αυτούς που πρωτοφανερώνονται άρματωμένοι με τάλεντο, με άξια, μ' έλπίδα προκοπῆς, κι άλλο για τους προχωρημένους, γι' αυτούς που μ' έργο πολύχρονο και σοβαρό, προσφέρανε τιμημένες κι αληθινές υπηρεσίες στη λογοτεχνία. Για το πρώτο θάφτανε και μὲν άπλή μετάλλινη δάφνη, το δεύτερο άς είναι και χρυσό,

αφού το χρυσάφι το λιμπίζονται ακόμα κι όσοι δουλεύουνε για δόξα και αγαθή φήμη.

Μά όλα αυτά κρέμονται από την εφαρμογή. Όταν το άρμόδιο τμήμα του υπουργείου της Παιδείας ξέρει να ζυγιάξῃ τὰ πράγματα και τους ανθρώπους που δουλεύουνε ειλικρινά, και να ξεχωρίξῃ τους διόμηχανους της πέννας από τους γνήσιους καλλιτέχνες, τότε και μόνο τότε θα έχουνε άξια τέτοιοι τιμητικοί θεσμοί. Άλλιώς ξεπέφτουνε και γίνονται θέματα κωμωδίας.

ΓΙΑ τὸν Έλληνογάλλο ποιητή Άντρέα Σεγιέ οι Έλληνες έπρεπε να έχουνε δείξει ίσαμε τώρα, ότι τότε θυμόμαστε και τον τιμούμε. Όχι μόνο επειδή είχε μέσα του Έλληνικό αίμα και πνεύμα, αλλά και επειδή πέθανε για την ιδέα της αληθινῆς λευτεριάς, επειδή στο έργο του ύμνησε την Ελλάδα και τη δόξα της — έστω και την άρχαία — πράμα που βοήθησε άρκετά στο ζήτημα του φιλελληνισμού στη Γαλλία για να συντρέξῃ κι αυτός, όταν ήρθε ή ώρα του, τη μεγάλη Έλληνική επανάσταση. Είχεν όλα τα δικαιώματα στην αγάπη μας και στο θαυμασμό μας. Έμεις όμως μήτ' ένα δρόμο της Αθήνας δεν τιμήσαμε με τ' όνομά του. Τώρα στη Γαλλία στοχαστήκανε να στήσουνε το άγαλμά του στην πολιτεία της Παλλάδας και το χρῆμα, που χρειάζεται για το σκοπό τούτο, έχει συναχθῇ. Από μᾶς, αυτοί που έσκέφτηκαν το πρᾶμα τούτο, δέ ζητήσανε παρά μιάν έπιτροπή για να φροντίσῃ για το στήσιμο του αγάλματος. Η έπιτροπή ώριστηκε από τέσσερες ποιητές. Έργο της λοιπόν τώρα να βρῇ τὸν καλλίτερο τόπο για να στηθῇ το άγαλμα του μεγάλου ποιητή και για να φροντίσῃ πῶς τ' αποκαλυπτήριά του να πάρουνε μορφή γιορτῆς Πανελλήνιας. Όσο έπισημότερα πανηγυρίσουμε τ' αποκαλυπτήρια τόσο τιμητικότερο για μᾶς.

Η ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ «Ελεύτερος Τύπος» αντίθετα προς τὸν τίτλο της πειράζεται ἅμα ο λόγος για εκπαιδευτική αναγέννηση και γλωσσική μεταρρύθμιση. Έγραφε τις προάλλες πῶς κενῶ ο Έλληνισμός παλαίει άπεγνωσμένος όπως σώσῃ τὸν ἔθνησμον και την γλώσσαν του εις πᾶσαν αλύτρωτον ἐπαλξίν του οι συνεργάται του κ. Γληνοῦ δολοφονοῦν ἐν μέσais 'Αθήναις ἀμφοτέρως. Πόσο πνευματικά καθυστερημένοι πρέπει να είναι κανείς για να πιστεῇ ακόμα σε τέτοιους μύθους! Τάχαρε τα τέτοια ἄλλοτες ο περίφημος Γιάνναρος της «Εσπερινῆς», μα ζούσε ακόμα ο Μιστριώτης με την ιδεολογία του. Από τότες ή επιστήμη κ' ή πείρα προχώρησε και τὰ πράγματ' άλλαξανε πέρα πέρα. Ο δημοτικισμός αναγνωρίστηκε από το λαό κι από τη γερή μερίδα τῶν μορφωμένων. Στα σχολεία μπῆκε ή δημοτική, κι αν άκουστήκανε μερικές έπιφυλαξες, κι από τούτες έδώ τις στήλες, είναι γιατί ή γλωσσική μεταρρύθμιση στην εκπαίδευση δεν έγινε σε πλατύτερο κύκλο και με γενναιότερα δῆματα. Θ' άργήσουν ακόμα να καταλάβουν μερικοί μανταρίνοι πῶς ο φρέσκος αέρας και το φούσκωμα της καθαρεύουσας δεν έχουν πέραση πια και πῶς άδικα χάνουνε τις φωνές τους; Η τάχα έχουνε καταλάβει πῶς δίχως την καθαρεύουσα είναι χαμένοι άνθρωποι, επειδή ὅλη τους ή άξια στηρίζεται στο γέλασμα τῶν κωμικῶν με σοφές ἀροῦμπες;

ΤΑ ΠΑΡΑΚΑΙΡΑ*

10

Μιάν ἐλπίδα μὲ ζοῦσε καὶ καμμιὰ κορασιά
οὐκ ἐκείνη παρθένα, οὐκ ἐκείνη δροσιά.

Τῆς ἐλπίδας τὴ γλῶσσα τὴ χαρὰ δὲν τὴν εἶδα
κι ἂν ὑπάρχει εὐτυχία, ἰδοντά της ἐλπίδα.

Μιάν ἐλπίδα μὲ ζοῦσε φτονεροὶ εἶν' οἱ θεοί,
γιασεμιά, μαῖτρα βάλτε, πεθαμμένη ἢ ζωή.

Τὸ κοράκι της εἶταν γραφὴ ὄνειρου ζωγράφου
θὰ τὸ λύση ποῖο χῶμα στὸ σκοτάδι ποιοῦ τάφου ;

Μὲς στὸν τάφο πὺξ ζῇ τοὺς νεκρούς του, γλυκειά μου,
θὰ σὲ θάψω. Μὲ ζοῦσες, καὶ σὲ ζῶ· σὴν καρδιά μου.

17

Ἀνὸ φτωχοί. Μὴ ντραπῆς,
Μοῦσα ἀρχόντισσα, μή,
τὴ μοιρογράφη ὁρμή
καὶ τὸ δῶμα κι ἀντάμα
τῆς ἀγάπης τὸ θάμα
στοὺς ρυθμούς σου νὰ πῆς !

Ἀνὸ φτωχοί. Μιὰ γυναῖκα κ' ἕνας νιὸς δουλεντῆς
μέσ' στὸ ρέμα βρεθήκαν μιὰς ὁρμῆς δυνατῆς.

Στὴν ἀπόμωρη αὐλὴ
πόσες νύχτες γιορτάσαν
τὴν ἀγάπη ! Χορτάσαν
ἀγκαλιὰ καὶ φιλή.

Μὰ ὦ τοῦ τοῦ ριζικό !
Τοῦ σπαράζει τὸ τραῖνο
—τί θεριὸ γανθισμένο !—
τὸ κορμὶ ἐρωτικό.

(Καὶ ἡ γυναῖκα ; φτωχή !)
Τὸ κορμὶ του κομμάτια,
καὶ κλεισμένα τὰ μάτια,
καὶ καπνὸς ἢ ψυχή.

Καὶ ἡ γυναῖκα ; βουδή.
Δὲ θρηγεῖ. Δὲ στενάζει
τὸ πιστόλι τινάζει
τὰ μυαλά της καὶ σθεῖ.

Γύρω ὁ κόσμος ; Χαῖοί !
—Σφιχτοβάσταχτοι ὁμάδι
καὶ στὸ φῶς καὶ στὴν ἄδην,
δὲ σὰς θάψαν μαζὶ !—

ὦ ! οἱ τριφλοὶ καὶ οἱ πεσοῖ !
—Μὰ οἱ νεκροὶ γίναν ἱεροί.

* Γιὰ τὰ «Παρακαίρα» τὸ καινούργιο ποιητικὸ βιβλίο τοῦ Κωστῆ Παλαμά θὰ τυπώσουμε σὲ κατοπινὸ φύλλο πλατεῖα κριτική.

Σήμερα παίρνουμε ἀπ' αὐτὸ καὶ τ' ἀναδημοσιεύομε* ἐδῶ τὰ δύο παραπάνω χαρακτηριστικὰ ποιήματα.

πάλ' ἡ ἀγάπη τοὺς βρῖσκει,
πάλ' ἡ ἀγάπη τοὺς ζῇ.

Στὴν ἀπόμωρη αὐλὴ
σιωπὴ μεσονύχτια.
Στῆς ἀγάπης τὰ δίχτυα
Σπαρταράει τὸ φιλή.

Καὶ ξυπνᾷ τὸ πουλί
καὶ τρομάζει. Ἀγκαλιάζει
ὁ ἴσκιος ἴσκιον. Οὐδελιάζει
στὴν αὐλὴ τὸ σκυλί.

Ἀνὸ φτωχοί. Μιὰ γυναῖκα κ' ἕνας νιὸς δουλεντῆς
μέσ' στὸ ρέμα πνιγῆκαν μιὰς ὁρμῆς δυνατῆς.

ΚΩΣΤΗΣ ΠΑΛΑΜΑΣ

Η ΚΟΙΝΗ ΓΝΩΜΗ

Η ΠΕΜΠΤΗ ΟΥΣΙΑ

Φίλε Νουμά,

Σὲ μιὰ μελέτῃ τοῦ κ. Ἀρ. Καμπάνη γιὰ τὸν ποιη-
τὴ Κωστῆ Παλαμά, ποὺ δημοσιεύεται στὸ τελευταῖο
φυλλάδιο τοῦ περιοδικοῦ «Νεοελληνικὴ Ἐπιθεώρη-
σις» ἐδιαβάσαμε τὴ φράση «συνεπύκνωσε τὴν **πέμ-
πτην οὐσίαν** τοῦ πόνου του.» Αὐτὴ ἡ πέμπτη οὐσία
τοῦ πόνου μοῦ θύμισε κ' ἕνα στίχο τοῦ Ρ. Φιλλύρα
ἀπὸ τοὺς «Γυρισμούς».

Νὰ πνέῃ ἀπὸ βαθεῖά μου ἡ πεμπτοσύνα (!)

Ποιά λοιπὸν εἶναι αὐτὴ ἡ πέμπτη οὐσία ποὺ μᾶς
παρουσιάζει καὶ τὴν κριτικὴ μελέτῃ καὶ τὸ ποίημα
σὰν κομμάτια ἀπὸ ἀλχημιστικὸ βιβλίο; Εἶναι ἀπλού-
στατα ἡ Γαλλικὴ λέξη quintessence γενομένη ἀπὸ
τὸ Λατινικὸ quinta essentia, ποὺ σημαίνει τὴν οὐ-
σία τὴν ὑπερτέρη ἀπὸ τὰ τέσσαρα στοιχεῖα τῆς φνι-
σικῆς : ἀέρας, νερό, φωτιά, χῶμα. Αὐτὴ τὴν ἐξήγη-
ση δίνει καὶ ἡ πρόχειρη Γαλλικὴ λεξικὴ. Ἡ ἴδια λέξη
στὴ σχολαστικὴ φιλοσοφία σημαίνει τὴν ἀρχαία Ἑλ-
ληνικὴ «αἰθήρ.» Κι' ἂν θέλουμε καὶ τὴν ἀρχαιότε-
ρη σημασία της εἶναι : τὸ πῶς λεπτὸ ἐκχύλισμα μερι-
κῶν σωμάτων. Ἀπὸ τὴ σημασία τούτῃ φτάνουμε
καὶ στὴ μεταφορικὴ : ἡ πῶς λεπτὴ οὐσία ἐνὸς πράγ-
ματος, ποὺ γιὰ νὰ τὸ πῇ ἡ σημερινὴ μας γλῶσσα ἔ-
χει τίς λέξεις «**ἀθέρας**, **ἀνθός**» κ. ἴσως καὶ καμιὰν ἄλ-
λη ἀκόμη. Γιατὶ λοιπὸν οἱ παραπάνω κύριοι μετα-
χειρίζονται τὴν ἀλαμπουργένη αὐτὴ φράση «πέμ-
πτη οὐσία» καὶ «πεμπτοσύνα» καὶ δὲ λένε τὸ πράγ-
μα μὲ τὸ σωστό του ὄρο; Τὶ θὰ εἴπῃ «πέμπτη οὐ-
σία τοῦ πόνου;» Δὲ μᾶς λέει ὁ κ. Καμπάνης ποιὲς εἶ-
ναι οἱ ἄλλες τέσσαρες οὐσίες του; Ἡ τέτοια προσή-
λωση στὴν κατὰ λέξιν μετάφραση τῶν ξένων ἐπιστη-
μονικῶν ὄρων θαρροῦμε πὺξ κάνει τὴ φράση κι' ἀ-
κατανόητη καὶ σχολαστικὴ, χωρὶς νὰ μπορῇ νὰ μπῇ
πλάι στὸ ἐπίθετο τοῦτο κ' ἡ φιλοσοφία. Τί σωστότερο,
γι' αὐτὸ κι' ὠραιότερο, ἀπὸ τὸ νὰ εἴπῃ κανεὶς «ὁ ἀ-
θέρας τοῦ πόνου» ἢ «ὁ ἀνθὸς τοῦ πόνου;»

ΚΟΙΝΤΟΣ

ΤΟ ΠΡΩΤΟ ΦΥΛΛΟ τοῦ «Νουμά» ποὺ
εἶχε ἐξαντληθῇ ξανατυπώθηκε καὶ πωλεῖται
στὸ γραφεῖο μας (Σοφοκλέους 3)